

INTRODUCTIE

Het museum

Museum De Lakenhal, het stedelijk museum van Leiden, dankt zijn naam aan de voormalige 'Laecken-halle' uit 1640, waar ooit het beroemde Leidse laken werd gekeurd en verkocht. Het Leidse laken is een wollen stof waar kleding van werd gemaakt die een levenlang meeding. Het laken is te zien op schilderijen in het museum, waarop vrouwen staan afgebeeld in lange rokken van lakense stof alsook strenge regenten die *van hetzelfde laken een pak* dragen. In 1874 werd de 'Laecken-halle' als museum voor geschiedenis en beeldende kunst, voor het publiek opengesteld. Het museum stelt zich ten doel het verwerven en bewaren van de verzamelingen schilderkunst, tekenkunst, grafiek, beeldhouwkunst, kunsthistorie en Leidse geschiedenis en deze verzamelingen te presenteren voor een breed publiek in kwaliteitsvolle museale opstellingen en tentoonstellingen.

Het lesprogramma

'Dat bewaren we!' is het geheel vernieuwde lesprogramma voor Museum en School. Het programma is informatief en gericht op actieve participatie van de leerlingen.

Het programma bestaat uit een museumbezoek van anderhalf uur, dat in de klas wordt voorbereid en verwerkt.

- 1. VOORBEREIDENDE LES IN DE KLAS** De voorbereiding is vooral een onderzoek naar de begrippen 'verzamelen' en 'museum'. Een eerste kennismaking met Museum De Lakenhal wordt gegeven aan de hand van de korte introductiefilm 'Museum De Lakenhal: een bijzonder bezoek'.
- 2. HET MUSEUMBEZOEK** Tijdens het museumbezoek staat de kennismaking met het museum centraal, waarbij het gebouw, de collecties en een onderdeel Leidse geschiedenis aan bod komen.
- 3. DE VERWERKINGSLES IN DE KLAS** De afrondende les staat geheel in het teken van de verwerking van de opgedane informatie.

In deze handleiding zijn opdrachten opgenomen die invulling geven aan de voorbereidende en afrondende lessen. Deze opdrachten kunnen naar eigen inzicht en in de beschikbare tijd dan niet gedaan worden.

Doelgroep

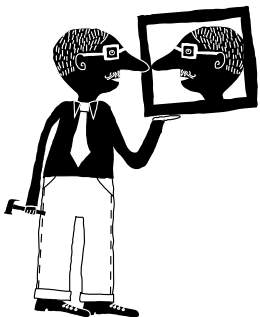
Het lesprogramma is ontwikkeld voor leerlingen uit groep 5 van het basisonderwijs.

Doel en leerdoelen

Doel van het lesprogramma is de leerlingen te laten kennismaken met het fenomeen museum en Museum De Lakenhal in het bijzonder - als verzamelaar en beheerder van beeldende kunst en geschiedenis - de leerlingen inzicht te geven in een deelaspect van de Leidse geschiedenis en ze op verschillende manieren te laten kijken naar voorwerpen van kunst en/of cultuur. Wanneer alle onderdelen van het lesprogramma zijn behandeld, zullen de leerlingen:

- in grote lijnen kunnen uitleggen wat een museum is en doet;
- weten waarom een museum verzamelt;
- weten welke rol Museum De Lakenhal heeft als museum in de stad Leiden;
- kunnen aangeven wat het belang is van een museum zoals Museum De Lakenhal;
- voorbeelden kunnen noemen van soorten museumobjecten;
- in grote lijnen kunnen uitleggen welk (kunst)historisch belang museumobjecten vertegenwoordigen;
- weten dat Leiden een rijk textielverleden heeft;
- in grote lijnen kunnen uitleggen wat de betekenis is van 'Leidens Beleg' en 'Leidens Ontzet';
- weten dat het museumgebouw speciaal gebouwd is voor de lakenkeuring en daarvan bewijzen kunnen noemen;
- een prettige en positieve ervaring met een museum hebben gehad.

Het lesprogramma sluit aan op de kerndoelen 37, 52, 53 en 56 voor het basisonderwijs en de vensters 5, 7, 9, 17 en 26 van de Leidse Canon. Er zijn raakvlakken met de vensters 'De VOC' en 'Rembrandt' van de Canon van Nederland.

1. DE VOORBEREIDENDE LES IN DE KLAS

De les start met een algemeen onderzoek naar de begrippen 'verzamelen' en 'museum', waarmee het project bij de leerlingen wordt geïntroduceerd.

Verzamelen

Vraag de leerlingen in een kort klassengesprek wie er iets verzamelt. Laat een aantal leerlingen verslag doen van hun ervaringen met verzamelen: wat verzamelen ze, waarom, hoe komen ze aan hun objecten. Misschien kan een leerling zijn/haar verzameling in de klas presenteren in de vorm van een bescheiden tentoonstelling. Een andere mogelijkheid is om elke leerling te vragen een bijzonder stuk uit hun eigen verzameling mee te nemen naar school.

Mogelijk is er een ouder of leerkracht met een bijzondere verzameling die zijn persoonlijke verhaal, het hoe en waarom van zijn verzameldrift, in de klas wil illustreren aan de hand van voorwerpen.

Museum

Aan de hand van het werkblad 'Wat is een museum?' ontdekken de leerlingen op een speelse manier wat een museum is, welke soorten musea er zijn, waarom een museum verzamelt en wat het nog meer aan taken heeft. De leerlingen maken ook kennis met andere Leidse musea. U vindt het werkblad achterin deze handleiding. Print of kopieer het werkblad voor elke leerling.

Antwoorden bij de opdrachten op het werkblad:

bij 1 Alle stellingen zijn juist, behalve: 'een bedrijf dat vooral veel geld wil verdienen', 'een soort winkel die oude spullen verkoopt', 'een plek waar vooral geleerde mensen komen' en 'een soort speeltuin waar je kunt bouwen, rennen en spelen'.

bij 2 De Romeinen
Romeinen, museum, Grieks, mouseion, school, geleerden

bij 3 Musea (hoewel het woord 'museums' tegenwoordig ook ingeburgerd is).

bij 4 Eigen antwoord.

bij 5 Geel: musea 2, 10 en soms ook 4. Groen: musea 1 en 8.
Rood: musea 2, 3, 4, 5, 6, 7 en soms ook 9. Blauw: musea 3, 6, en 11.

bij 6 Museum De Lakenhal - beeldende kunst en geschiedenis
Rijksmuseum van Oudheden - geschiedenis
Hortus Botanicus - natuur en geschiedenis
Museum Boerhaave - techniek en geschiedenis
Naturalis - natuur en geschiedenis
Het Sieboldhuis - natuur, kunst en geschiedenis
Museum Volkenkunde - geschiedenis (natuur, kunst)

bij 7 Museum, munt, mouseion, trein, natuur, musea, schilderij, internet, Latijn, museumstad, techniek, zeven, Romeinen, geschiedenis, auto, elf. Uitkomst: Museum De Lakenhal.

Introductie Museum De Lakenhal

De film 'Museum De Lakenhal: een bijzonder bezoek' laat leerlingen op speelse wijze kennismaken met Museum De Lakenhal als museum en als verzamelaar en beheerder van beeldende kunst en Leidse geschiedenis. De film bereidt de leerlingen voor op het museumbezoek. **DUUR** ca. 8 minuten.

De film is te downloaden via **WWW.MUSEUMENSCHOOL.NL** of via de website van Museum De Lakenhal: **WWW.LAKENHAL.NL**

2. HET MUSEUMBEZOEK

Voorbereiding:

- Een museumbezoek met dit lesprogramma kunt u eenvoudig online boeken via de speciale website van Museumgroep Leiden: **WWW.MUSEUMENSCHOOL.NL**.
- Materiaal voor het museumbezoek ontvangt u bij binnenkomst in het museum.
- Instrueer voorafgaand aan het museumbezoek alstublieft alle collega's en/of ouders zodat ze goed voorbereid zijn op hun taak in het museum; het actief begeleiden van leerlingen tijdens de kijktocht en het bijdragen aan een gestructureerd verloop van het museumbezoek.

Het museumbezoek

Het museumbezoek duurt circa 1,5 uur.

Tijdens het museumbezoek wordt de groep in tweeën gesplitst:

De ene helft krijgt een **INTERACTIEVE RONDLEIDING** door het museum onder begeleiding van een museumdocent. De rondleiding start in de museumzaal op de bovenste verdieping, waar in 1872 de eerste (tijdelijke) museale presentatie werd ingericht. Deze recent heringerichte zaal geeft een goed beeld van de presentatie in die begintijd. De rondleiding wordt een verdieping lager voortgezet op de afdeling Leidse textielgeschiedenis, waar uitleg wordt gegeven over de Leidse textielnijverheid in relatie tot het museumgebouw. De leerlingen ontdekken het gebouw, voelen de Lakense stof, zien de stalenboeken waarin de kwaliteit van het laken werd genoteerd en komen oog in oog te staan met de gouverneurs van de lakennijverheid.

De andere helft van de groep bekijkt actief de schilderijenzalen van het museum. Aan de hand van een aantrekkelijk vormgegeven **KIJKTOCHT** bestuderen de leerlingen schilderijen en kunstvoorwerpen, onder andere in relatie tot functie, materiaal, afbeelding, en techniek(en). De kijktocht is zo opgezet dat leerlingen zelf kunnen kiezen bij welk specifiek kunstwerk een vraag wordt gemaakt. Aan bod komen ook museale vragen zoals 'waarom is dit voorwerp verzameld' en 'wat leert dit voorwerp ons over vroeger'. Ook de eigen mening of bevinding speelt hierbij een belangrijke rol.

NB

De kijktocht vindt plaats onder supervisie van begeleiders vanuit school. Vriendelijk maar dringend verzoek om de leerlingen op zaal actief te begeleiden; een beetje tempo te houden in het werken aan de opdrachten en op het afgesproken tijdstip van groep te wisselen;

Elke leerling krijgt een kijktocht met opdrachten. De opdrachten behandelen verschillende onderwerpen. De leerlingen maken de opdrachten bij een vooraf door de museumdocent aangegeven selectie van onderwerpen. Welke dit zijn is afhankelijk van de opstelling in het museum op het moment van uw bezoek. Het is dus niet de bedoeling dat de leerlingen alle onderwerpen en daarmee samenhangende opdrachten uit de kijktocht behandelen. De kijktocht leidt de leerlingen door verschillende museumzalen. Bij elke opdracht is een aantal extra vragen opgenomen voor de snelle leerlingen. Op die manier houdt u alle leerlingen aan het werk en kan er als groep gezamenlijk van zaal worden gewisseld; Door de combinatie van opdrachten met vrije keuze, eigen mening, open vragen en soms wisselende presentaties is het niet mogelijk om de antwoorden ter controle in deze handleiding op te nemen.

Na 35 minuten wisselen de twee groepen van activiteit.

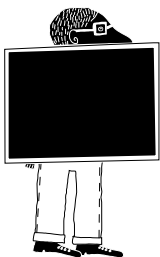
Wanneer beide activiteiten zijn gedaan, verzamelen alle leerlingen zich op het voorplein van het museum. Daar onderzoeken zij het exterieur van het museumgebouw op sporen van haar textielverleden, door de specifieke decoratie van het gebouw op een ansichtkaart met stickertjes compleet te maken. Met de ansichtkaart kan op school nog een afrondende opdracht worden gemaakt. Bovendien geeft de kaart gedurende het hele schooljaar recht op een gratis museum-bezoek aan Museum De Lakenhal voor de leerling in gezelschap van maximaal twee volwassenen (toeslagen i.v.m. tentoonstellingen uitgezonderd).

3. DE VERWERKINGSLES IN DE KLAS

De afrondende les staat geheel in het teken van de verwerking van de tot dan toe opgedane informatie. Aangeraden wordt om de reguliere opdracht te laten maken. De extra opdrachten zijn optioneel; zij zijn niet nodig voor de afronding van het lesprogramma, maar sluiten er wel goed op aan.

Verwerking van het museumbezoek

De leerlingen schrijven op hun ansichtkaart, aan een persoon naar keuze, een kort verslag van hun bezoek aan Museum De Lakenhal. Bijvoorbeeld over wat ze gezien en ervaren hebben, wat ze precies hebben gedaan in het museum en wat hen het meest is bijgebleven, met andere woorden wat was er zo bijzonder aan het museumbezoek.

Extra verwerkingsopdrachten:

Een eigen museum

Laat de leerlingen nadenken over het aanleggen van een eigen verzameling en in het verlengde daarvan een eigen museum. Wat voor soort museum zou dat kunnen zijn? Wat is er te zien? De leerlingen schrijven een plan of drukken zich beeldend uit; ze tekenen hoe hun ideale museum er uit zou zien. Ten slotte zoeken ze op internet of een dergelijk museum in Nederland al bestaat.

Expressieve verwerkingsopdracht

De leerlingen ontwerpen een wervende reclameposter voor hun eigen op te richten museum of voor Museum De Lakenhal. Het doel van de poster is om mensen ertoe te bewegen het museum te bezoeken. Er kan gewerkt worden met potlood of (vet)krijt, maar ook met verf of collagetechnieken.

De leerlingen letten bij het ontwerpen op de volgende zaken:

- De naam van het museum staat er groot en duidelijk op;
- De poster geeft een goed beeld van het museum en van wat er te zien is;
- De poster is uitnodigend.

Filmpje bekijken op SchoolTV beeldbank

Bekijk samen met de leerlingen het filmpje 'schilderijen restaureren' (2,44) om te ontdekken hoe een museum zijn collectie in goede conditie houdt.

ontwikkeling **Bureau Nebti, Hilversum i.s.m. Museum De Lakenhal, Leiden** vormgeving **Ankie Stoutjesdijk** illustraties **Carolien Ellerbeck**

Alle rechten voorbehouden © Museum De Lakenhal, 2011

